

Stenden Hogeschool

HBO-bacheloropleiding Creatieve Therapie Stenden

Beperkte opleidingsbeoordeling

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Creatieve Therapie van Stenden Hogeschool. De beoordeling is uitgevoerd door een visitatiepanel dat door NQA in opdracht van Stenden Hogeschool is samengesteld. Het panel is in overleg met de opleiding samengesteld en is voorafgaand aan de visitatie goedgekeurd door de NVAO. Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Het is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling* van de NVAO (6 december 2010) en het *NQA Protocol 2011 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 15 december 2011.

Het visitatiepanel bestond uit:

mevrouw A. Hensen-Cornelissen Ba (voorzitter, domeindeskundige)

mevrouw J.M. Verhoeven Ma (domeindeskundige)

mevrouw N. Carter-Deekens (domeindeskundige)

mevrouw H.R. Haasjes (studentlid)

De heer drs. L.S. van der Veen, senior auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel.

Bij de aanvraag werd door de instelling een kritische reflectie aangeboden die naar vorm en inhoud voldeed aan de eisen van het desbetreffende beoordelingskader van de NVAO en aan de eisen van het *NQA Protocol 2011*.

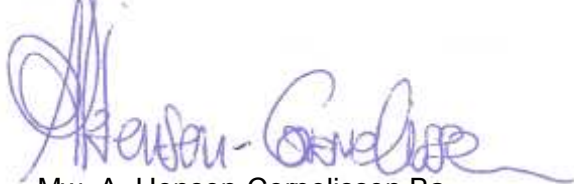
Het panel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De kritische reflectie en alle overige (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie hebben het visitatiepanel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen.

In vervolg op het visitatiebezoek van 15 december 2011 heeft het panel op 1 februari 2012 extra producten van de afgestudeerden bestudeerd om het beeld over de gerealiseerde eindkwalificaties te completeren.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht,

Panelvoorzitter

Mw. A. Hensen-Cornelissen Ba

Panelsecretaris

drs. L.S. van der Veen

Samenvatting

Het visitatiepanel concludeert op basis van de visitatie dat de hbo-bacheloropleiding Creatieve Therapie van Stenden Hogeschool onderwijs van voldoende kwaliteit verzorgt. Het panel beoordeelt de opleiding als **voldoende**.

Beoogde eindkwalificaties

De opleiding leidt studenten op tot creatief therapeuten, die in hun therapeutische behandeling in het bijzonder gebruik maken van non-verbale middelen. Ze bieden individuele en groepsbehandeling, partner-relatietherapie en gezinstherapie. Ze zijn werkzaam als zelfstandig therapeut of werken binnen instellingen in de gezondheidszorg, welzijnsinstellingen, justitiële instellingen of in het speciaal onderwijs. De opleiding creatieve therapie van Stenden kent drie kunstgerelateerde mediumspecialisaties: beeldende vormen, drama en muziek.

Na afronding van de opleiding beschikken de studenten over negen kerncompetenties. Deze sluiten in voldoende mate aan bij het Landelijk Opleidingsprofiel Creatieve Therapie en het Profiel van de vaktherapeutische beroepen. De kerncompetenties zijn uitgewerkt in handelingsdimensies, waaraan functioneringsniveaus zijn gekoppeld. Het eindniveau komt overeen met het bachelorniveau volgens de Dublin descriptoren.

Het panel komt tot het oordeel **voldoende** op standaard 1.

Onderwijsleeromgeving

Studenten kunnen het volledige vierjarige programma volgen of een verkort programma van tweeënhalf jaar. De student kiest vanaf het begin van de opleiding voor een richting (medium): drama, beeldend of muziek. De richtingen beeldend en drama worden zowel volledig als verkort aangeboden, de richting muziek alleen verkort (sinds februari 2010). De eindkwalificaties zijn voor alle studenten dezelfde. De verkorte route is bedoeld voor werkenden op mbo- of hbo-niveau en is gericht op integratie van de werkervaring van de studenten met theorie.

Zowel het volledige als het verkorte programma bieden studenten de mogelijkheid om de eindkwalificaties te realiseren. De programma's hebben een duidelijke opbouw met een goede balans tussen vakspecifiek en integratief onderwijs. Er is op een evenwichtige manier aandacht voor de ontwikkeling in het gekozen medium, voor theoretische kennis en voor het leren toepassen van de kennis en vaardigheden in de methodieklessen en de stage. De expliciete verantwoording door studenten van hun handelen is nog voor verbetering vatbaar. Daaraan wordt de laatste jaren in het programma meer aandacht besteed, evenals aan kennis en vaardigheden op het gebied van onderzoek. De opleiding gebruikt een goede mix van werkvormen, zoals colleges, mediumpractica, trainingen en supervisie en intervisie. Goed gekozen is, dat de mediumdocent tevens optreedt als studieloopbaanbegeleider. Bij deze begeleiding wordt gebruik gemaakt van portfolio's. Deze zijn van wisselende kwaliteit. Het verkorte programma is goed opgezet. De studenten worden zorgvuldig geselecteerd en ze worden in het eerste semester goed voorbereid op het eindniveau van het tweede jaar van het vierjarige programma.

Het onderwijs wordt verzorgd door een voldoende gekwalificeerd onderwijsteam met een goede spreiding over de verschillende vakgebieden. De specifieke voorzieningen, in het bijzonder de praktijklokalen voor het mediumonderwijs, sluiten goed aan op het onderwijs. Studenten zijn in het algemeen tevreden over de kwaliteit van het onderwijsprogramma en over de kwaliteit van de docenten en de voorzieningen. Bij de studeerbaarheid maken zij enige opmerkingen.

Het panel beoordeelt standaard 2 met een **voldoende**.

Toetsing en gerealiseerde resultaten

De opleiding beschikt over een goed systeem van toetsing. De toetsen zijn gevarieerd en sluiten aan op de leerdoelen en de leerstof. De beoordelingscriteria zijn afgeleid van de leerdoelen en zijn goed uitgewerkt in beoordelingsformulieren. De toetskaders zijn vastgelegd in moduulblauwdrukken en toetsmatrijzen. Er is een evenwichtige combinatie van individuele en groepsopdrachten. De docenten werken samen bij het maken van toetsen en ze zijn getraind op het gebied van toetsen en beoordelen. De examencommissie is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de toetsing en beoordeling. De kwaliteitsbewaking van de toetsen heeft zij gedelegeerd aan de toetscommissie. Deze bewaakt de kwaliteit van de kennistoetsen en heeft een begin gemaakt met de kwaliteitsbewaking van andere toetsen. Ze is daarmee een goede weg ingeslagen.

De studenten die aan de opleiding afstuderen realiseren het bachelorniveau. Studenten worden in voldoende mate voorbereid op de beroepspraktijk. Dat blijkt uit afstudeeropdrachten die studenten hebben uitgevoerd: een door hen ontwikkelde behandelmodule, een onderzoek (contractwerkstuk) en een afrondende mediumpresentatie. Verbetering is gewenst op het gebied van de expliciete verantwoording van het therapeutisch handelen door studenten.

Aangezien het panel de drie standaarden als voldoende beoordeelt, is het eindoordeel over de opleiding **voldoende**.

Inhoudsopgave

1	Basisgegevens van de opleiding	9
2	Beoordeling	13
	Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties	13
	Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	16
	Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten	25
3	Eindoordeel over de opleiding	31
4	Aanbevelingen	33
5	Bijlagen	35
	Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding	37
	Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma	39
	Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris	41
	Bijlage 4: Bezoekprogramma	45
	Bijlage 5: Bestudeerde documenten	51
	Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	53
	Bijlage 7: Verklaring van correctheid en volledigheid	55

1 Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens van de opleiding

1. Naam opleiding in CROHO	Creatieve Therapie Stenden
2. Registratienummer opleiding in CROHO	34644
3. Oriëntatie en niveau	Hbo-bachelor
4. Aantal studiepunten	240 EC
5. Afstudeerrichting(en)	Beeldend: voltijd en verkort (sinds 2001) Drama: voltijd en verkort (sinds 2004) Muziek: verkort (sinds februari 2010)
6. Variant	Voltijd
7. Locatie	Leeuwarden
8. Jaar vorige visitatie en datum besluit NVAO	Vorige visitatie: 26 april 2006 Besluit NVAO: 16 juli 2007

Administratieve gegevens van de instelling

9. Naam instelling	Stenden Hogeschool
10. Status instelling	Bekostigd
11. Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Nog niet bekend

Kwantitatieve gegevens over de opleiding

In-, door- en uitstroomgegevens

In Tabel 1 is het aantal ingeschreven studenten per cursusjaar weergegeven voor CT als geheel en onderscheiden naar voltijd en verkorte route. Tabel 2 laat de in-, door- en uitstroomgegevens over de gehele opleiding over de afgelopen zes cohorten zien. In bijlage B zijn de gegevens uitgesplitst naar voltijdse variant en de verkorte variant van de opleiding.

Tabel 1: Aantal ingeschreven studenten per cursusjaar

Cursusjaar	0405	0506	0607	0708	0809	0910	1011
Totaal aantal ingeschreven studenten (1 okt.)	186	193	222	234	275	281	277
Aantal ingeschreven studenten, vierjarige route (1 okt.)	138	148	163	175	205	216	208
Aantal ingeschreven studenten, verkorte route (1 okt.)	48	45	59	59	70	65	69

Tabel 2: In-, door- en uitstroomgegevens per cohort

	Cohort	0405	0506	0607	0708	0809	0910	1011
Instroomgegevens								
Totaal aantal instroom in het cursusjaar		67	73	97	93	94	106	79
Instroom in Propedeuse 1 ^e keer HBO (vierjarig traject)		40	57	65	75	74	65	66
Instroom in hoofdfase		27	15	32	17	20	41	13
Uitvalgegevens per cohort								
Uitval na 1 jaar in % van het cohort		34.3	26.0	23.7	26.9	27.7	32.1	26.6
Uitval na 2 jaar in % van het cohort		37.3	35.6	30.9	31.2	40.4	38.7	-
Uitval na > 2 jaar in % van het cohort		40.3	39.7	36.1	34.4	44.7	-	-
Propedeuserendement								
Propedeusediploma na 1 jaar in % van het cohort		12.5	1.7	15.4	2.6	10.8	15.4	16.7
Propedeusediploma na 2 jaar in % van het cohort		65.0	58.6	64.6	61.8	50.0	52.3	-
Propedeusediploma na >2 jaar in % van het cohort		65.0	67.2	67.7	63.2	52.7	-	-
Opleidingsrendement,								
Diploma na 4 jaar in % van het cohort		46.3	38.4	53.6	43.0	-	-	-
Diploma na 5 jaar in % van het cohort		58.2	54.8	61.9	-	-	-	-
Diploma na => 6 jaar in % van het cohort		58.2	57.5	-	-	-	-	-

Gerealiseerde docent-studentratio

In Tabel 3 is de verhouding tussen het aantal studenten en het aantal docent-fte over de afgelopen vijf jaar weergegeven.

Tabel 3: Ratio docent-student

Jaar	Aantal studenten*	Aantal docenten (fte)**	Docent-studentratio
2006/7	222	9,6	1:23,1
2007/8	234	10,7	1:21,9
2008/9	275	12	1:22,9
2009/10	281	12,9	1:21,8
2010/11	277	13,3	1:20,9
* aantal ingeschreven studenten per 1 oktober van het studiejaar			
** aantal fte per 1 april van het studiejaar			

Contacturen per fase van de studie

Tabel 4 geeft voor de voltijd route weer hoeveel contacturen en zelfstudie-uren een student per studiejaar heeft.

Tabel 4: Contacturen per studiefase (voltijd route)

Studiejaar	Contacturen*	Stage	Afstuderen	Zelfstudie
1	730			950
2	510	240		930
3	336	1008		336
4	220		840	620
Totaal	1796	1248	840	2836

* Contacturen omvatten hoorcolleges, werkcolleges, practica, werkplaatsuren, pgo-bijeenkomsten, intervisiebijeenkomsten en consultatie-uren.

Bijlage B. In-, door- en uitstroomgegevens per cohort, uitgesplitst naar voltijd en verkorte route**Tabel 5: In-, door- en uitstroomgegevens per cohort, CT voltijd**

	Cohort	0405	0506	0607	0708	0809	0910	1011
Instreamgegevens								
Totaal aantal instroom in het cursusjaar		40	60	65	75	70	66	66
Instream in Propedeuse 1 ^e keer HBO (vierjarig traject)		40	57	65	74	69	65	66
Instream in hoofdfase		0	2	0	1	1	1	0
Uitvalgegevens per cohort								
Uitval na 1 jaar in % van het cohort		47.5	31.7	32.3	29.3	30.0	39.4	27.3
Uitval na 2 jaar in % van het cohort		52.5	40.0	51.5	33.3	45.7	45.5	-
Uitval na > 2 jaar in % van het cohort		57.5	45.0	47.7	37.3	48.6	-	-
Propedeuserendement								
Propedeusedipl. na 1 jaar in % van het cohort		12.5	1.7	15.4	2.7	11.6	15.4	16.7
Propedeusedipl. na 2 jaar in % van het cohort		65.0	58.6	64.6	63.5	53.6	52.3	-
Propedeusedipl. na >2 jaar in % van het cohort		65.0	67.2	67.7	64.9	56.5	-	-
Opleidingsrendement, vierjarig								
Diploma na 4 jaar in % van het cohort		22.5	30.0	38.5	34.7	-	-	-
Diploma na 5 jaar in % van het cohort		42.5	48.3	50.8	-	-	-	-
Diploma na => 6 jaar in % van het cohort		42.5	51.7	-	-	-	-	-

Tabel 6: In-, door- en uitstroomgegevens per cohort, CT verkort

	Cohort	0405	0506	0607	0708	0809	0910	1011
Instreamgegevens van het cursusjaar								
Totaal aantal instroom in het cursusjaar		27	13	32	18	24	40	13
Instream in hoofdfase		27	13	32	16	19	40	13
Uitvalgegevens per cohort								
Uitval na 1 jaar in % van het cohort		14.8	0	6.3	16.7	20.8	20.0	23.1
Uitval na 2 jaar in % van het cohort		14.8	15.4	9.4	22.2	29.2	27.5	-
Uitval na > 2 jaar in % van het cohort		14.8	15.4	12.5	22.2	33.3	-	-
Opleidingsrendement, verkort								
Diploma na 3 jaar in % van het cohort		81.5	69.2	84.4	72.2	62.5	-	-
Diploma na 4 jaar in % van het cohort		81.5	76.9	84.4	77.8	-	-	-
Diploma na => 5 jaar in % van het cohort		81.5	84.6	84.4	-	-	-	-

Tabel 7: Contacturen per studiefase (verkorte route)

Studiejaar	Contacturen*	Stage	Afstuderen	Zelfstudie
1	313	504		863
2	298	504		878
3			840	
Totaal	611	1008	840	1741

* Contacturen omvatten hoorcolleges, werkcolleges, practica, pgo-bijeenkomsten, intervisiebijeenkomsten en consultatie-uren.

2 Beoordeling

Het visitatiepanel beschrijft hieronder per standaard van het NVAO beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Het eindoordeel over de opleiding volgt in hoofdstuk 3.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

BEVINDINGEN

De opleiding omschrijft creatieve therapie (CT) als een specialistische vorm van hulpverlening voor cliënten met psychische stoornissen en beperkingen. Het is een gerichte behandeling met een geëxpliciteerd behandeldoel. Bij de creatieftherapeutische behandeling helpt een creatief therapeut door middel van activiteiten in een medium de cliënt om emotionele, sociale, cognitieve en psychomotorische problemen te onderkennen, te overwinnen, te verminderen of te accepteren.

De creatief therapeut kent doorslaggevende betekenis toe aan non-verbale communicatieprocessen in de therapie. Creatieve therapie/vaktherapie is een therapievorm die wordt gekarakteriseerd door de specifieke rol die het non-verbale medium (drama, beeldend, dans, muziek, psychomotorisch) speelt in de therapeutische behandeling. Creatief therapeuten zijn ondergebracht in het cluster 'vaktherapeutische beroepen', die sinds 2006 zijn gebundeld in de Federatie Vaktherapeutische beroepen (FVB). Vaktherapeuten voeren een eigen bedrijf of zijn werkzaam binnen instellingen. Dat kunnen instellingen zijn op het gebied van de somatische en geestelijke gezondheidszorg en op het gebied van de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking, maar ook justitiële instellingen, het speciaal onderwijs en welzijnsinstellingen. Ze bieden individuele en groepsbehandeling, partner-relatietherapie en gezinstherapie (*Profiel van de vaktherapeutische beroepen, FVB, 2008*).

De opleiding CT van Stenden kent drie kunstgerelateerde mediumspecialisaties: beeldend vormen, drama en muziek. Gezien de specifieke beheersing van en de vereiste affiniteit met een medium en gezien de duur van de opleiding, betekent dit dat niet elke afgestudeerde creatief therapeut op elk mediumgebied kan behandelen. De student kiest vanaf het begin voor een van de drie richtingen. Hij moet wel bekend zijn met de verschillende media.

De opleiding hanteert als eindkwalificaties negen kerncompetenties (zie bijlage 1). Deze zijn een vertaling van de kerntaken uit het *Landelijk Opleidingsprofiel Creatieve Therapie 2009*, die op hun beurt een invulling zijn van de vier taakgebieden die de FVB hanteert (*Profiel van de vaktherapeutische beroepen, 2008*). De opleiding geeft in een overzicht aan welke van deze vier taakgebieden aansluiten bij elk van haar kerncompetenties.

Daaruit blijkt dat de vier taakgebieden van de FVB in voldoende mate in de kerncompetenties aan bod komen. De kerncompetenties van de opleiding zijn in verband gebracht met de vier taakgebieden uit het landelijk opleidingsprofiel. Ze zijn niet expliciet gekoppeld aan de kerntaken uit het landelijk profiel. De kerncompetenties zijn geformuleerd als toepasbare doelstellingen c.q. voor studenten verstaanbare bekwaamheden, die nodig zijn om de kerntaken uit het landelijk profiel te kunnen uitvoeren. De kerncompetenties zijn uitgewerkt in concrete handelingsdimensies, die zijn vertaald in leerdoelen in het curriculum. Aan de handelingsdimensies zijn op een duidelijke manier functioneringsniveaus gekoppeld, die consequent worden gehanteerd (zie verder standaard 2). De niveaus A, B en C staan respectievelijk voor de eindniveaus van de eerste drie leerjaren. Niveau D is het eindniveau, het bachelorniveau.

De kerncompetenties zijn op bachelorniveau geformuleerd. De opleiding verantwoordt dit in een overzicht, waarin ze de kerncompetenties afzet tegen de Dublin descriptoren. Het overzicht laat zien dat het bachelorniveau in voldoende mate in de kerncompetenties aanwezig is.

Het panel is positief over de eindkwalificaties van de opleiding (kerncompetenties), over de concrete vertaling ervan in handelingsdimensies en over de niveau-toedeling. Het merkt op dat de eerste competentie, 'methodisch therapeutisch handelen en reflecteren', veel omvattend is in vergelijking met de andere. Het competentieoverzicht zou aan duidelijkheid kunnen winnen door een duidelijker onderscheid te maken tussen het beroepsmatig handelen in de diagnostiekfase (observeren, analyseren, indiceren) en in de behandelfase.

In de meeste westerse landen is de opleiding tot creatief therapeut op masterniveau, zo meldt de Kritische Reflectie. De nadruk ligt dan op een theoretische kennisbasis van waaruit therapeutische vaardigheden worden ontwikkeld. In enkele Europese landen is het een bacheloropleiding. In België wordt de opleiding uitsluitend aangeboden als 'bachelor na bachelor'. De Nederlandse opleidingen kiezen voor een bredere, meer generieke methodische en theoretische aanpak. Daardoor zijn de afgestudeerden volgens de opleiding flexibeler en breder inzetbaar dan alleen als creatief therapeut. De studenten studeren af als Bachelor of Arts Therapies. De opleiding kent in Nederland geen pendant op mbo-niveau.

De opleiding heeft contacten met de andere hbo-opleidingen in het Landelijk Overleg van CT-opleidingen en heeft overleg met de landelijke Federatie van Beroepsbeoefenaren in de Creatieve Therapie. Ze neemt verder actief deel aan het internationale netwerk van creatief therapeuten (ECArTE). Docenten nemen regelmatig deel aan (inter)nationale bijeenkomsten van opleidingen en werkveld. Twee docenten van de opleiding verzorgen een deel van het onderwijs aan de masteropleiding CT van de Hogeschool Zuyd. Het is de bedoeling deze masteropleiding om te vormen tot een landelijke masteropleiding van de gezamenlijke opleidingen CT.

Een aantal docenten maakt deel uit van de kenniskring van het Stenden lectoraat Social Work and Arts Therapies en van de kenniskring van het lectoraat Kennisontwikkeling Vaktherapieën van Hogeschool Zuyd.

De opleiding onderhoudt contacten met het werkveld via haar Raad van Advies. Verder neemt ze deel aan het overleg van creatief therapeuten in Friesland, heeft ze contact met diverse zorginstellingen in de provincie en organiseert ze jaarlijks een symposium voor het regionale werkveld. Daarnaast onderhoudt ze contacten met instellingen in het kader van stages. Een docent is betrokken bij het onderzoek van het Rob Giel Onderzoekscentrum in Groningen.

De opleiding stelt in haar Kritische Reflectie dat de beroepsmogelijkheden voor creatief therapeuten snel veranderen als gevolg van de ontwikkelingen in het werkveld. Zo betekenen de hervormingen in de zorg meer kortdurende behandelingen, wordt er bezuinigd op het speciaal onderwijs en de geestelijke gezondheidszorg en is er een verschuiving waarneembaar van de tweedelijnszorg naar de eerste lijn. Daardoor ontstaan er nieuwe vakgebieden voor creatief therapeuten: zelfstandig gevestigde therapeut, therapeut binnen kleine zelfstandig gevestigde psychologische en psychiatrische praktijken en de creatieve therapeut als toegevoegde deskundige in het onderwijs. De opleiding overweegt onder meer om een minor over zelfstandig ondernemerschap te starten. Het panel waardeert de aandacht van de opleiding voor de ontwikkelingen in het beroepenveld, maar het stelt vast dat de opleiding zich hierin nog duidelijker zou kunnen positioneren.

OVERWEGINGEN

Het panel is van oordeel dat de eindkwalificaties van de opleiding in voldoende mate aansluiten bij het landelijke profiel van de vaktherapeutische beroepen en bij het landelijk opleidingsprofiel voor creatieve therapie. De taakgebieden worden door de eindkwalificaties afgedekt. Het panel vindt dat de opleiding de eigen kerncompetenties goed heeft uitgewerkt in handelingsdimensies, waaraan op basis van de Dublin descriptoren concrete functioneringsniveaus zijn gekoppeld per studiejaar. Het panel vindt dat de diagnostiekfase en de behandelfase in de eindkwalificaties scherper onderscheiden kunnen worden. De opleiding onderhoudt voldoende contacten met organisaties in het beroepenveld, zowel nationaal als internationaal. Daarnaast zijn er contacten met relevante organisaties in de regio, onder meer via de Raad van Advies.

CONCLUSIE

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Beknopte beschrijving van het onderwijsprogramma

Studenten kunnen het volledige vierjarige programma volgen of een verkort programma van tweeënhalf jaar. De student kiest vanaf het begin van de opleiding voor een richting (medium): drama, beeldend of muziek. De richtingen beeldend en drama worden zowel volledig als verkort aangeboden, de richting muziek alleen verkort (sinds februari 2010). De eindkwalificaties zijn voor alle studenten dezelfde.

Het volledige programma kent per jaar vier modules. Het derde jaar is een stage. In de tweede helft van het derde jaar werken studenten bovendien aan hun contractwerkstuk (scriptie). In de eerste helft van het vierde jaar, de integratieve afstudeerfase, werken ze daar verder aan en aan verdieping van theorie en praktijk (professionalisering en integratie). De laatste helft van het vierde jaar is gereserveerd voor minoren.

De verkorte route is vooral bedoeld voor werkenden op mbo- of hbo-niveau. Het programma is gericht op een integratie van de werkervaring van de studenten met theorie. Het programma wordt aangeboden op één dag in de week. Het bestaat uit vijf semesters, die elk uit twee modules bestaan. In het tweede en derde semester volgt de student een stage. Het vierde en vijfde semester staan in het teken van verdieping van theorie en praktijk. In het vijfde semester werken ze bovendien aan hun contractwerkstuk (scriptie).

In bijlage 2 zijn de curriculumoverzichten voor de volledige en de verkorte opleiding opgenomen.

BEVINDINGEN

Inhoud van het programma

Relatie tussen de eindkwalificaties en de inhoud van het programma

De opleiding heeft de kerncompetenties uitgewerkt in concrete handelingsdimensies. Deze zijn vertaald in doelstellingen per module, de doelstellingen zijn uitgewerkt in leerdoelen voor de onderdelen van de module. Op basis daarvan zijn de onderwijsinhoud, de toetsvormen en de werkvormen bepaald. Voor alle handelingsdimensies is vastgelegd op welk niveau ze per jaar aan de orde komen. De opleiding hanteert vier niveaus (stadia), waarbij A staat voor aanvangsniveau, B voor het onder begeleiding uitvoeren van wat is geleerd, C voor het zelfstandig uitvoeren en D voor het eindniveau. De niveaus A, B en C zijn nog verdeeld in laag (L) en hoog (H). In een toetsmatrijs is voor iedere fase van de opleiding aangegeven bij welke modules de verschillende kerncompetenties en handelingsdimensies aan de orde komen en op welk niveau wordt getoetst. Deze doorwerking van de kerncompetenties in het programma is zichtbaar in de blauwdrukken van de modules. Deze bevatten een beschrijving van het beoogde niveau en het centrale thema (moduulrationale) en per kerncompetentie een overzicht van de handelingsdimensies, periodedoelen, toetsvormen,

werkvormen en (beroeps)producten. Ook in de moduulboeken wordt de relatie met de kerncompetenties vermeld. Op deze wijze zorgt de opleiding er naar de mening van het panel voor, dat het programma de kerncompetenties dekt. In directe zin worden de kerncompetenties inzichtelijk gemaakt in de portfolio's, die een beeld geven van de persoonlijke professionele ontwikkeling van de student.

Kennis en kunde

In het eerste jaar (propedeuse) wordt in hoorcolleges basistheorie gegeven, waaraan studenten verder werken in actuele casuïstiek in PGO. In de methodiek kunnen studenten het geleerde in de praktijk toepassen. Sinds 2010-2011 beschikt de opleiding daarvoor over een methodieklab, waarin studenten zelfstandig kunnen oefenen met concrete opdrachten. De resultaten nemen ze op in een productenmap.

Het tweede jaar biedt een verdieping van de stof van het eerste jaar. Het hoofdthema is het methodisch therapeutisch kunnen handelen. De studenten moeten laten zien dat zij de kennis en vaardigheden kunnen integreren en vanuit zelf gekozen standpunten kunnen toepassen. Ze leren meer hun eigen leerproces vorm te geven. In de tweede periode (module 2.2) is er een stageoriëntatie. Onder directe begeleiding verrichten de studenten handelingen binnen de therapeutische driehoek: therapeut-cliënt-medium. Ze verrichten nog geen zelfstandige therapeutische interventies. In module 2.4 leren ze de organisatorische en beleidsmatige kant van het werk kennen en werken ze aan een professionele opstelling daarin. Er lijkt weinig gewerkt te worden met bestaande vaktherapiemodules en/of informatie uit landelijke richtlijnen, die voor de sturing van het therapeutisch proces een belangrijk kader vormen.

Het derde jaar is een stagejaar (drie dagen per week), waarin de student wordt begeleid vanuit de school en de stage-instelling. Via praktijkbegeleiding, supervisie, diverse medium-methodiekopdrachten en ondersteunende werkcolleges leert hij de vereiste therapeutische handelingen te verrichten. 'Methodisch therapeutisch handelen en reflecteren' en 'Zelfhantering' zijn dit jaar de belangrijkste competenties waaraan de student werkt. Voordat de student aan de stage kan beginnen moeten de mediumonderdelen uit het eerste en tweede jaar minimaal met een voldoende zijn afgerond. Het derde jaar is tevens een voorbereiding op de afstudeerfase in het vierde jaar. De student stelt werkplannen op voor de afstudeeropdrachten.

De eerste helft van het vierde jaar is de integrale afstudeerfase. Deze bestaat uit drie onderdelen: het ontwikkelen van een behandelmodule, het contractwerkstuk (scriptie) en een afrondende mediumpresentatie (zie verder standaard 3). In de tweede helft van het vierde jaar wordt de studie afgerond met twee minoren (elk 15 EC). Deze kunnen verbredend zijn (bijvoorbeeld ondernemerschap in ontwikkeling of trainer/acteur) of verdiepend (bijvoorbeeld jeugdpsychiatrie of beeldende praktijken). Het aanbod van minoren is per 2011-2012 uitgebreid met Netwerkanalyse (uitgevoerd door het lectoraat) en Healthy Careers (Engelstalig, in samenwerking met de opleiding Personeel en Arbeid). Naar de mening van het panel is onduidelijk op welke wijze de student het geleerde in de minoren integreert in de tot dan toe opgebouwde competenties, want hij heeft geen praktijksituatie meer om de kennis te oefenen en toe te passen.

De opleiding maakt onderscheid in integratief onderwijs en meer vakspecifiek onderwijs.

Het integratieve onderwijs bevat een deel probleemgestuurd onderwijs (PGO), een deel projectonderwijs, stages en het contractwerkstuk. Hierin komen clusters van competenties (met de bijbehorende handelingsdimensies) aan bod. Het leren aan de hand van probleemtaken en projecten staat centraal, gericht op de geïntegreerde ontwikkeling van theorie, handelen en houding. In PGO en in aparte practica en trainingen komt de ontwikkeling van specifieke handelingsvaardigheden aan bod. In themaopdrachten komen kennis, vaardigheden en houding samen.

Het meer vakspecifieke onderwijs bestaat uit hoorcolleges en practica, waarin de student de theoretische basis en specifieke vaardigheden worden aangereikt. In de regel komt er één competentie (met de bijbehorende handelingsdimensies) aan bod. Vanaf een vroeg stadium wordt aandacht besteed aan communicatieve en onderzoeksvaardigheden.

Elke module is ingedeeld in drie categorieën: opleidingsspecifiek onderwijs, dat zich richt op medium- en methodiekvakken; domeingerelateerd onderwijs, gericht op kennis- en vaardigheidscomponenten van de domein Social Work (bijvoorbeeld hoorcolleges ontwikkelingspsychologie); en generiek onderwijs, algemene hbo-bachelorvaardigheden zoals schriftelijke of onderzoeksvaardigheden. Methodiek, kennis en vaardigheden zijn voor alle studenten hetzelfde, de vaardigheden in het werken met het medium verschillen.

De opleiding werkt momenteel aan een Body of Knowledge and Skills (BoKS), vooruitlopend op de ontwikkeling van een landelijke BoKS voor Creatieve Therapie. Tevens is een voortgangstoets in ontwikkeling, waarmee studenten twee maal per jaar kunnen bepalen hoever zij staan in hun kennisontwikkeling.

Het panel is van mening dat de inhoud van het programma een goede balans laat zien tussen vakspecifiek en integratief onderwijs. De verschillende onderdelen in het programma vormen een samenhangend geheel. Er is ruime aandacht voor de theoretische aspecten van het vak. In de mediumlessen, vooral in het eerste jaar, ontwikkelen studenten in voldoende mate hun vaardigheden in het medium. De specifieke mediumvaardigheden, met name op het gebied van muziek, kunnen naar de mening van het panel beter worden omschreven. In de methodieklessen en in de stage in het derde jaar leren ze de opgedane kennis en de vaardigheden in het medium toepassen in therapeutische situaties. Voor elk van de vier perioden van de stage zijn leerdoelen opgesteld die de lijn van het behandelproces volgen, van het begin van het therapeutische proces naar de afronding ervan. In de methodiekopdrachten gaat de student in op de behandelvisie en het theoretisch kader en op de keuze voor de interventie. Hoewel de aangeboden structuur in de opdrachten goed is, stelt het panel vast dat studenten nog weinig in staat zijn hun therapeutisch handelen expliciet te onderbouwen en hun methodische en therapeutische afwegingen en keuzes te motiveren. Er zijn weliswaar studenten die in staat zijn tot een expliciete systematische aanpak en die hun vaktherapeutische behandelwijze duidelijk kunnen plaatsen in het kader van een behandelplan van een cliënt, maar in veel gevallen is dat te weinig het geval. Het panel stelt vast dat de studenten wel beschikken over voldoende handelingsrepertoire om therapieën uit te voeren en dat zij dat op verantwoorde wijze kunnen. De mate van explicitering van rationales voor activiteiten schiet echter veelal tekort. In de gesprekken met het panel geven studenten wel aan dat zij voortdurend worden gestimuleerd te verantwoorden wat ze doen en om verbanden te leggen met de theorie.

Studenten merken in gesprekken met het panel op dat zij een duidelijke opbouw en samenhang ervaren in het programma. Het begint met eenvoudige, actuele casuïstiek in het PGO, waaraan literatuur wordt gekoppeld. In de methodieklessen zijn er grotere opdrachten waarin ze het geleerde in het PGO toepassen. Praktische oefening en hoorcolleges wisselen elkaar af. In het eerste jaar beginnen ze met therapeutische gesprekstechnieken, die doorlopen in het gehele programma. De technieken hebben betrekking op verschillende doelgroepen, bijvoorbeeld zowel kinderen als volwassen psychiatrische cliënten. Gesprekstechnieken, waarbij de vaktherapeut in de rol van expert ouders, teamgenoten of andere betrokkenen bij de behandeling coacht, komen in het vierjarige programma sinds 2010-2011 aan bod. Deze maken tevens onderdeel uit van het verkorte programma. In het volledige programma verdient dit naar de mening van het panel meer aandacht, omdat een grote groep studenten in de stage met kinderen werkt.

In de derdejaarsstage stellen studenten onder begeleiding een eigen behandelplan op. Doordat studenten een grote stage volgen van een jaar in één instelling hebben ze de tijd en de mogelijkheid om zich goed te ontwikkelen in het therapeutisch handelen. Het panel begrijpt deze keuze, omdat studenten zich dan het therapieproces goed eigen kunnen maken, maar wijst er anderzijds op dat het opdoen van ervaring in meerdere contexten ook van belang is. De opleiding merkt daarbij op dat de studenten ook ervaring opdoen middels praktijkopdrachten in het eerste jaar, in de stage in het tweede jaar en in praktijkopdrachten in het vierde jaar.

Het panel is positief over het gebruikte studiemateriaal. De moduloboeken geven een inzichtelijk beeld van de studieactiviteiten en de literatuur. De casuïstiek is voldoende relevant en actueel. Studenten werken in de eerste twee jaren met verplichte literatuur, in de laatste twee jaren vooral met aanbevolen literatuur. Naast de verplichte literatuur worden studenten gestimuleerd zelf literatuur te zoeken. Het panel vindt de gebruikte literatuur relevant en van voldoende niveau, maar de opleiding zou meer gebruik kunnen maken van internationale literatuur.

Onderzoek en lectoraat

Studenten leren tijdens hun studie praktijkgericht onderzoek te doen. De onderzoekslijn in het programma is sinds 2009-2010 versterkt. Vanaf dat jaar beginnen de studenten in het derde studiejaar met onderzoek, in de vorm van hoorcolleges en het opstellen van het werkplan voor het contractwerkstuk. Vanaf 2010-2011 is onderzoek in het programma opgenomen vanaf het eerste studiejaar. Op deze wijze is de aandacht voor onderzoek de laatste jaren flink geïntensiveerd. Studenten worden ook in toenemende mate ingezet in de onderzoekslijnen van het lectoraat, waarbij ook instellingen worden betrokken. In dat verband voeren studenten onderzoek uit in het kader van projecten of van het contractwerkstuk. Docenten gebruiken de resultaten als input voor eigen vervolgonderzoek en publicaties. Het betreft onder meer onderzoek op het gebied van het meten van het effect van het therapeutisch handelen.

Het panel stelt vast dat de onderzoekscomponent de afgelopen twee jaar een stevige impuls heeft gekregen. De spin-off hiervan zorgt voor een kwaliteitsverbetering van de gehele opleiding.

Internationalisering

Internationalisering komt bij de opleiding met name aan de orde door in het onderwijs aandacht te besteden aan interculturaliteit en diversiteit binnen de samenleving en aan invoelend vermogen en flexibiliteit. Verder hebben studenten de mogelijkheid om tijdens de studie naar het buitenland te gaan. Daarvan wordt in geringe, zij het toenemende mate gebruik gemaakt.

De opleiding zoekt samen met het lectoraat naar samenwerking met partners in Engeland, Duitsland en Scandinavië.

Evaluaties

Uit evaluaties 2009-2010 en 2010-2011 (*NSE, module-evaluaties*) blijkt dat de studenten positief zijn over de inhoud van het programma.

Vormgeving van het programma

Didactisch concept

De opleiding sluit aan bij het didactisch concept van Stenden: PBL-blended (problem-based learning). Blended learning zoekt naar een adequate combinatie (de goede blend) van theorie en praktijk, van leren op afstand en in de klas en van begeleid en onbegeleid leren. De opleiding baseert zich op het 'sociaal cultureel constructivisme'. De student construeert (onder begeleiding) zijn kennis aan de hand van door de opleiding aangereikte taken en/of problemen. Kennis wordt gebouwd op al bestaande kennis, die sterk cultureel bepaald is. De sociale context is essentieel voor leren. Studenten leren niet alleen van de docent, maar ook van elkaar. PBL sluit aan bij beroepsgerichtheid, leren als construeren en leren als samenwerken.

De opleiding maakt naar de mening van het panel gebruik van een goede mix van werkvormen, zoals hoor- en werkcolleges, mediumpractica, PGO-vormen, supervisie, intervisie en het oefenen van therapeutische gespreksvoering (zie ook bij Kennis en kunde). Uit evaluaties 2009-2010 en 2010-2011 (*NSE, module-evaluaties*) blijkt dat de studenten positief zijn over de diversiteit in werkvormen.

Begeleiding

De studenten worden begeleid door een studieloopbaanbegeleider. Die begeleidt hen bij het reflecteren op hun leerproces door middel van een persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) en een portfolio. Het panel vindt het positief dat de mediumdocent tevens de studieloopbaanbegeleider van de student is, omdat het medium in de therapeutische driehoek de bepalende schakel is tussen cliënt en therapeut. In de portfolio's maken de studenten hun persoonlijke ontwikkeling inzichtelijk ten aanzien van de kerncompetenties. Het is bedoeld als ontwikkelingsportfolio. De portfolio's die het panel heeft gezien zijn van wisselend niveau.

Tijdens de stage wordt de student begeleid door een supervisor van de opleiding en een stagebegeleider van de instelling. De supervisor komt volgens de studenten regelmatig in de stage-instelling en controleert de kwaliteit van de stageplek.

Volgens evaluaties zijn studenten tevreden over de studiebegeleiding en de stagebegeleiding.

Het panel heeft op basis van de gesprekken en materiaalbestudering een positieve indruk van de studie- en stagebegeleiding. Studenten geven aan dat docenten voor hen goed bereikbaar zijn en hen aanzetten tot zelfstandig denken en handelen.

Instream, selectie en leerroutes

Toelaatbaar tot de opleiding zijn studenten met ten minste een vooropleiding havo, vwo of mbo-4. De opleiding kent in Nederland geen pendant op mbo-niveau. De instromende studenten in het volledige programma hebben voor vooral een havo- of mbo-diploma (samen ongeveer 70%). Instromende studenten in het verkorte programma hebben vaak een hbo-vooropleiding (ongeveer 60%). De opleiding kent een substantiële Duitse instroom. Deze studenten zijn toelaatbaar met een Abitur of (Fach)hochschulreife. De opleiding heeft een aantal maatregelen getroffen om deze studenten extra te begeleiden. Zo krijgen ze vooraf een korte intensieve summercourse Nederlands en krijgen ze in het eerste studiejaar Nederlandse-taalles tot ze NT2-niveau 5 hebben bereikt. Zoals alle internationale studenten van Stenden, krijgen ze een Nederlandse buddy toegewezen. De opleiding stelt deze studenten naar de mening van het panel goed in de gelegenheid om het onderwijs te kunnen volgen. Voor zover het panel Duitse studenten heeft gesproken blijken deze het Nederlands in voldoende mate te beheersen. De schriftelijke uitdrukkingsvaardigheden kunnen worden verbeterd.

Voor de verkorte route wordt een adequate EVC-procedure gebruikt en wordt een assessmentdag georganiseerd.

Studeerbaarheid

Het panel constateert dat het programma voldoende studeerbaar is. De opleiding treft goede maatregelen op dit gebied. Om de studeerbaarheid te bevorderen is ieder studiejaar verdeeld in vier perioden van tien weken (15 EC). Vóór de start van een periode is een modulboek beschikbaar, dat onder meer de doelen, het programma en de toetsing en beoordelingscriteria bevat. Ook voor de onderwijseenheden binnen de module is er een beschrijving. Op blackboard is studiemateriaal beschikbaar. Voor de docenten is er een docenthandleiding of tutorinstructie.

Uitgangspunt voor de wekelijkse studiebelasting is 40 uur voor het volledige programma en 24 tot 28 uur voor het verkort programma. De verdeling daarvan is per fase verschillend (zie hoofdstuk 1: Basisgegevens van de opleiding). In het eerste jaar van het volledige programma zijn er 730 contacturen en 950 uren zelfstudie. Het aantal contacturen neemt in de volgende jaren geleidelijk af tot 202 uur in het vierde jaar. In het tweede en derde studiejaar zijn er 240 respectievelijk 1008 uren voor stage. Het eerste semester van de verkorte route heeft ongeveer 165 contacturen en 400 uren zelfstudie. Het stagejaar (semester 2 en 3) heeft 640 stageuren, 210 contacturen en 290 uren zelfstudie. De afstudeerfase (semester 4 en 5) heeft 285 contacturen en 840 uren zelfstudie.

Toetsing is geconcentreerd in de tentamen/projectweken aan het eind van elke periode. Herkansing is mogelijk binnen hetzelfde jaar.

Volgens evaluaties besteden studenten van de vierjarige opleiding ongeveer 35 uur per week aan de studie. Studenten van de verkorte route besteden gemiddeld 28 uur aan de studie. De afstudeerfase wordt als zwaar ervaren. Veel studenten halen de gestelde deadlines niet.

De vorderingen van de studenten worden twee maal per jaar in het docententeam besproken. De studiebegeleider inventariseert de oorzaken van eventuele studievertraging en welke begeleiding nodig is om de studievoortgang te bevorderen. Uit exitgesprekken blijkt dat vroegtijdige uitval in de regel wordt veroorzaakt door persoonlijke omstandigheden of een verkeerde studiekeuze.

Uit studentenonderzoek komen als aandachtspunten de roosters en de bekendmaking van behaalde uitslagen naar voren. Stendenbreed wordt aan de verbetering van de roostering gewerkt. Om het bekendmaken van toetsuitslagen te verbeteren voeren docenten nu rechtstreeks de resultaten in ProgRESS in. Een en ander heeft nog niet geleid tot volledige tevredenheid.

Verkort programma

Het verkorte programma is gericht op integratie van de werkervaring van de student met theorie. Studenten volgen een selectieprocedure, waarbij wordt bepaald of ze aan de eisen voldoen: een afgeronde relevante hbo-opleiding met minimaal twee jaar relevante ervaring of een relevante opleiding mbo-4 met minimaal vijf jaar ervaring en relevante en actuele ervaring met het medium (minimaal 150 uur). Tijdens de intake moeten ze een casus presenteren, hun mediumbekwaamheid met behulp van een portfolio aantonen en laten zien dat ze kunnen functioneren in een PGO-setting. Het eerste van de vijf semesters wordt gebruikt om de kennis van de studenten op het eindniveau van het tweede jaar van het vierjarige programma te brengen. Aan het eind van dit semester moeten ze door middel van een literatuuronderzoek aantonen dat ze over hetzelfde vereiste niveau beschikken. In het tweede en derde semester doen de studenten een stage, ondersteund door supervisie en praktijklessen op school. Het afstuderen bestaat, evenals in het volledige programma, uit een contractwerkstuk, een behandelmodule en een medium/methodiekpresentatie.

Studenten werken in het verkort programma in kleine PGO- en methodiekgroepen aan casuïstiek uit de praktijk. Daarnaast zijn er medium practica en hoorcolleges. Het lesaanbod kent verschillende aandachtsgebieden: theoretische visie op de creatieve therapie, methodisch handelen als creatief therapeut, het gekozen medium, studieloopbaanbegeleiding, stage en supervisie.

De student vult bij de start van de opleiding een eigen competentieprofiel in op basis van de negen kerncompetenties. Op basis daarvan kiest hij in het eerste semester passende opdrachten uit de SLB-opdrachten van de vierjarige opleiding. In het tweede en derde semester stelt hij een portfolio samen met bewijzen dat hij de leer- en werkdoelen heeft bereikt. In het vijfde semester werkt hij aan een POP als voorbereiding op profilering op de arbeidsmarkt. Zowel op de opleiding als op de stageplek werkt de student aan zijn competenties.

Studenten tonen zich in de gesprekken met het panel tevreden over het onderwijs in de verkorte route. Ze zijn zeer te spreken over de manier waarop hun kennis in het eerste semester op het vereiste niveau wordt gebracht en over de integratie van de theorie met de praktijkervaring tijdens de opleiding.

Het panel heeft een positieve indruk van het verkorte programma. Het onderwijs wordt goed afgestemd op de doelgroep en de kennis- en vaardighedenontwikkeling is stevig en wordt goed in verband gebracht met de praktijkervaring van de studenten. De begeleiding sluit

goed aan op de doelgroep en is intensief. Met het oog op horizonverbreding binnen het vak is het jammer dat de studenten geen minoren volgen. Gezien de beperkte ruimte is dat echter wel begrijpelijk.

Kwaliteit van het personeel

Het onderwijs wordt uitgevoerd door 22 vaste docenten in een formatieomvang van 10,7 fte. Daarnaast worden 11 tijdelijke docenten ingezet, waarvan 4 als supervisor. De student/fte ratio is 21. In veel gevallen is sprake van (vrij) kleine aanstellingen. Van de vaste docenten hebben 6 docenten (27%) een mastertitel, 2 (9%) zijn bezig met een promotietraject, 3 (14%) zijn bezig met een masteropleiding en 11 (50%) hebben een bachelordiploma. Van de tijdelijke docenten hebben twee een mastertitel, de andere negen hebben een bacheloropleiding. De helft van de docenten is als creatief therapeut werkzaam in de praktijk, vooral de medium- en methodiekdocenten.

Drie docenten CT maken deel uit van de kenniskring van het lectoraat Social Work and Arts Therapies. De afgelopen jaren hebben alle docenten een opleiding onderzoeksvaardigheden gevolgd. Dat krijgt volgend jaar een vervolg. Daarnaast zijn er de afgelopen jaren diverse andere trainingen georganiseerd, bijvoorbeeld op het gebied van toetsing en beoordeling. Alle docenten van Stenden krijgen bij indiensttreding een didactische onderwijstraining. Het panel stelt op basis van een overzicht van de kwalificaties van de docenten vast dat de opleiding wordt verzorgd door voldoende gekwalificeerd docententeam. Er is sprake van een zekere variatie in kwaliteit. Uit de cv's blijkt dat de didactische scholing van een aantal docenten verbetering behoeft. Er is in het team een goede spreiding over de verschillende vakgebieden. Dit wordt ook bevestigd in gesprekken met studenten. Evaluaties laten een zeer positief beeld zien van de kwaliteit, zowel vakinhoudelijk als didactisch. Uit de gesprekken met docenten maakt het panel op dat de docenten zeer gedreven zijn en dat zij een grote bereidheid hebben om samen te werken, te leren van elkaar en te overleggen.

Kwaliteit van de opleidingsspecifieke voorzieningen

Stenden Hogeschool beschikt over één grote collegezaal, diverse kleinere collegezalen, lokalen voor werkcolleges en ruimten voor PGO-sessies en projectonderwijs. Verder is er een studielandschap. Veel lokalen zijn voorzien van moderne faciliteiten, zoals beamers, internet, video, smartboards. Het gebouw heeft een draadloos netwerk en ongeveer 300 computers voor studenten.

Naast de Stendenbrede faciliteiten zijn er onder andere voor de opleiding CT speciale praktijklokalen voor beeldend, drama en muziek. Daar worden lessen over medium en methodiek gegeven en studenten kunnen er werken in de vorm van werkplaatsuren. Werkplaatsassistenten zorgen voor het beheer en het onderhoud van lokalen en gereedschappen.

Het panel heeft de onderwijsvoorzieningen bezichtigd, in het bijzonder de praktijklokalen voor de mediumvakken. De lokalen zijn goed geoutilleerd en beschikken over voldoende instrumenten en materialen. Er zijn geen individuele oefenlokalen muziek. Studenten kunnen individueel of in groepen wel gebruik maken van het muzieklokaal.

Samenhangende onderwijsleeromgeving

De samenhang in het programma wordt geborgd doordat de doelstellingen van elke module zijn afgeleid van de kerncompetenties. In de doelstellingen zit een opbouw in niveau (vergelijk standaarden 1 en 2). Het programma is concentrisch opgebouwd. Binnen elke module dragen de onderwijseenheden bij aan het thema, door integratief en vakspecifiek onderwijs.

Ten aanzien van de kwaliteitsborging spelen de curriculumcommissie, de toetscommissie, de examencommissie en de opleidingscommissie een belangrijke rol. Deze zijn gelokaliseerd op het niveau van de School of Social Work and Arts Therapies, waartoe de opleidingen CT en SPH behoren.

Uit de Kritische Reflectie en de gesprekken komt naar voren dat de curriculumcommissie de ontwikkelingen in het werkveld, beleidsmatige ontwikkelingen en resultaten van onderzoek volgt en deze vertaalt naar het onderwijsprogramma. Zij is verantwoordelijk voor de vormgeving van het programma, inclusief de toetsvormen. Tweemaal per periode is er onderwijsdebat met het gehele team, waarin ook afspraken worden gemaakt en taken worden verdeeld. Daarnaast overleggen docenten binnen vakgroepen. De modulocoördinator is samen met de docenten verantwoordelijk voor de vertaling van de blauwdruk naar de inhoud van het onderwijs en voor het opstellen van de toetsmatrijs. De opleidingscommissie adviseert het managementteam over het curriculum en de toetsing. Studenten zijn op dit moment niet vertegenwoordigd. De commissie organiseert bijeenkomsten met studenten over het onderwijs. Studenten praten via studentvertegenwoordigers voor alle modules mee over de kwaliteit van het onderwijs. De examencommissie bewaakt de eindkwalificaties en de afstemming van het programma daarop. De bewaking van de kwaliteit van de toetsen en de beoordeling heeft zij gedelegeerd aan de toetscommissie (zie verder standaard 3).

Het panel concludeert uit materiaalbestudering en gesprekken dat de taken en verantwoordelijkheden goed zijn vastgelegd en dat er naar gehandeld wordt.

OVERWEGINGEN

Het panel constateert dat er sprake is van een samenhangende onderwijsleeromgeving die studenten de mogelijkheden biedt om de beoogde eindkwalificaties te realiseren. Het programma vertoont een duidelijke opbouw, met een goede balans tussen vakspecifiek en integratief onderwijs. Er is op een evenwichtige manier aandacht voor de ontwikkeling in het gekozen medium, voor de ontwikkeling van theoretische kennis en voor het leren toepassen van de kennis en vaardigheden in de methodieklessen en de stage. Het panel stelt vast dat studenten een goed repertoire van therapeutische interventies ontwikkelen, maar dat de expliciete verantwoording door studenten van hun handelen nog tekortschiet. De opleiding besteedt de afgelopen twee jaar echter duidelijk meer aandacht aan het ontwikkelen van de methodische kennis en vaardigheden van studenten. Dat geldt evenzo voor de ontwikkeling van de kennis en vaardigheden op het gebied van onderzoek. Daaraan wordt nu vanaf het eerste studiejaar gedurende de gehele studie aandacht besteed. Bovendien zijn er verbindingen geïnitieerd met het lectoraat. Het panel is positief over deze ontwikkeling van

de laatste jaren. Het heeft op grond van de studentproducten die het heeft gezien ook de indruk dat het een noodzakelijke ontwikkeling is.

Voor het onderwijs wordt een goede mix van werkvormen ingezet, zoals colleges, mediumpractica, trainingen en supervisie en intervisie. Studenten worden in hun competentie-ontwikkeling begeleid door een studieloopbaanbegeleider die tevens de mediumdocent is. Het panel vindt dit een goede keuze. Studenten houden hun ontwikkeling bij door middel van een portfolio. De kwaliteit van deze ontwikkelingsportfolio's is wisselend. Het panel heeft veel waardering voor de opzet van het verkorte programma. De studenten worden goed geselecteerd en ze worden in het eerste semester goed voorbereid op het eindniveau van het tweede jaar van het vierjarige programma.

Het onderwijs wordt verzorgd door een voldoende gekwalificeerd onderwijsteam met een goede spreiding over de verschillende vakgebieden. De specifieke voorzieningen, in het bijzonder de praktijklokalen voor het mediumonderwijs, sluiten goed aan op het onderwijs. Studenten zijn in het algemeen tevreden over de kwaliteit van het onderwijsprogramma en over de kwaliteit van de docenten en de voorzieningen. Bij de studeerbaarheid maken zij enige opmerkingen. Maatregelen van de opleiding op dit punt brengen weliswaar verbeteringen, maar leiden nog niet tot volledige tevredenheid.

CONCLUSIE

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten

<i>De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.</i>
--

BEVINDINGEN

Systeem van toetsing

Toetsvormen

De opleiding maakt gebruik van een variëteit aan toetsen. De kennis van de studenten op het gebied van psychologie wordt beoordeeld door middel van theorietoetsen. Daarnaast wordt de kennis getoetst binnen taakgerichte settingen. Verder schrijven studenten papers en literatuurverslagen, doen ze presentaties en schrijven ze verslagen. Zo schrijven ze over het handelen in het medium reflectieverslagen en in het kader van supervisie en intervisie organisatie-, socialisatie-, therapieproces- en evaluatieverslagen. In de studieloopbaanbegeleiding wordt gebruik gemaakt van portfolio's en persoonlijke ontwikkelingsplannen. Actieve deelname aan onderwijsactiviteiten is veelal een vereiste. In de moduulboeken zijn de leerdoelen opgenomen en is aangegeven hoe deze worden getoetst. Deze leerdoelen zijn afgeleid van de kerncompetenties en de handelingsdimensies. Overeenkomstig het Stenden-beleid werkt de opleiding aan een voortgangstoets, waarmee studenten twee maal per jaar kunnen bepalen hoever zij staan in hun kennisontwikkeling.

Voor het verkorte programma is een specifieke toetsstructuur ingericht. De studenten worden na een half jaar getoetst op het tweedejaars niveau van het volledige programma. Dit gebeurt door middel van een individuele presentatie van een literatuurstudie en door actieve deelname tijdens de PGO-groepen. Alle kennis wordt integraal getoetst in de vorm van assessments en schriftelijke verslagen. Het afstudeerprogramma is identiek aan dat van het volledige programma.

Het panel stelt op basis van materiaalbestudering vast dat de kennis goed wordt getoetst, door middel van multiple-choice toetsen en opdrachten. De toetsen sluiten aan op de leerdoelen en de leerstof. Ook de toetsing van vaardigheden door middel van verslagen en reflecties is adequaat.

Beoordeling

Het panel stelt op basis van materiaalbestudering vast dat er voor de beoordeling goede formulieren worden gebruikt. In de moduulboeken zijn de leerdoelen opgenomen en is aangegeven hoe die worden getoetst. Voor de stage en het contractwerkstuk zijn goede beoordelingscriteria opgenomen in de stage- en CWS-gids. Er zijn beoordelingsformulieren voor de vier perioden van de stage: oriëntatie en observatie, diagnostiek en behandeling, behandeling en uitvoering en evaluatie en onderzoek. De criteria hebben betrekking op de vier taakgebieden (zie standaard 1). Verder zijn er goede formulieren voor de beoordeling van de supervisie en voor het CWS-werkplan, het CWS-rapport en de CWS-presentatie. Het panel vindt dat de opleiding goede beoordelingscriteria hanteert.

De stagebeoordeling vindt plaats door de supervisor (een docent van de opleiding), die daarbij wordt ondersteund door de praktijkbegeleider vanuit de stage-instelling en een medium/methodiekdocent van de opleiding.

Studenten maken gedurende de opleiding een combinatie van individuele en groepsopdrachten. Ze studeren individueel af met het aantonen van hun verworven competenties. Het afstuderen in het medium is volledig individueel. Het contractwerkstuk is een individueel werkstuk, tenzij het een aantoonbaar omvangrijk onderzoek is. In dat geval moeten de studenten de samenwerking en taakverdeling verantwoorden en evalueren. De behandelmodule wordt in principe door twee of drie studenten samen gemaakt. In de begeleidende lessen moeten de studenten hun individuele bijdrage aantonen en worden ze afwisselend bevraagd op theoretische onderbouwing.

Toetsbeleid

Het toetsbeleid van de opleiding CT sluit aan bij het hogeschoolbeleid (*Toetsen en Beoordelen, Concretisering Kader Integraal Toetsbeleid, Stenden Hogeschool, 2010*). De School SWAT heeft een *Toetsing getoetst, Plan van Aanpak Toetsbeleid SWAT (2011)* opgesteld, waarin zij de balans van de toetsing opmaakt aan de hand van tien aandachtspunten. Op basis van de analyse zijn acties geformuleerd, uit te voeren door de curriculumcommissie, de opleidingscommissie, de examencommissie, de toetscommissie en de CWS (werkplan)commissie. Van deze commissies zijn de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden beschreven en zijn werkplannen opgenomen.

Kwaliteitsborging van de toetsing en beoordeling

De kwaliteit van de toetsing en beoordeling wordt in de eerste plaats geborgd, doordat per onderwijseenheid leerdoelen worden getoetst die zijn afgeleid van de competenties.

Daarmee zorgt de opleiding er voor dat de studenten worden beoordeeld op de eindkwalificaties. De leerdoelen zijn vermeld in de blauwdrukken voor de modules en in de moduulboeken. Voor de toetsing zijn toetsmatrijzen ontwikkeld. Uit gesprekken blijkt dat de docenten samenwerken bij het maken van toetsen en dat zij trainingen hebben gehad op het gebied van toetsing en beoordeling.

De verantwoordelijkheid voor de kwaliteitsbewaking van de toetsen ligt bij de examencommissie. Deze verantwoordelijkheid heeft zij gedelegeerd naar de toetscommissie. Deze commissie beoordeelt de kwaliteit van de kennistoetsen. Vanaf 2011 is de taak van de commissie verbreed en verzaamd en beoordeelt zij de kwaliteit en het niveau van alle toetsen (*Toetsing getoetst, Plan van Aanpak Toetsbeleid SWAT, 2011*). Aandachtspunten daarbij zijn voor de toetscommissie onder meer: een betere inzage van ingeleverd werk, toetsanalyse en het overzicht toetsresultaten; elke toetsvorm wordt regelmatig onderzocht op validiteit, transparantie, betrouwbaarheid en efficiëntie; bij de constructie van toetsen worden deskundigen betrokken, bijvoorbeeld via intercollegiaal overleg; en binnen de opdrachten de normering van de beoordeling controleren en zo nodig meer expliciteren.

Mening van studenten en afgestudeerden over de toetsing en beoordeling

Studenten zijn volgens evaluaties tevreden over de criteria waarop ze worden beoordeeld en over de aansluiting van de toetsing en beoordeling bij de inhoud van de opleiding. Uit de HBO-Monitor blijkt dat in de periode 2008 tot 2010 de toetsen qua niveau uitdagender zijn geworden en dat de tentamens en opdrachten pittiger zijn geworden. Het is moeilijker om mee te liften en alleen studenten die het verdienen krijgen een diploma. Op alle onderdelen scoort de opleiding in de HBO-Monitor 2010 positief. De gesprekken van het panel bevestigen het positieve beeld nu. Meeliften komt volgens afgestudeerden in de afstudeerfase niet voor. De meelifters vallen in het eerste jaar af. Afstudeerbeoordelaars vertellen het panel dat studenten hun bijdrage aan het afstudeerproject beschrijven in hun evaluatie. Ieders aandeel moet substantieel zijn. In de toekomst moeten studenten in het afstudeerwerkplan hun bijdrage vastleggen.

Realisatie van de beoogde eindkwalificaties

De student kan starten met de afstudeerfase als hij de derdejaars stage met een voldoende resultaat heeft afgerond. De afstudeerfase bestaat uit drie opdrachten: het ontwikkelen van een behandelmodule, het contractwerkstuk (CWS) en de afrondende mediumpresentatie. Verdeeld over deze drie opdrachten komen alle negen kerncompetenties aan de orde. Alle drie opdrachten moeten met ten minste een voldoende worden afgerond.

De behandelmodule gaat over (een deel van) een creatief therapeutische behandeling van een cliënt of cliëntengroep. De student moet zijn eigen visie ontwikkelen, vormgeven en verantwoorden (kerncompetenties 1, 4, 6, 9).

In het contractwerkstuk kan de student de verworven kennis en ervaringen uit de opleiding integreren, theoretisch onderbouwen en toetsen rond een bepaald thema. In het CWS

krijgen de taakgebieden drie en vier van de creatief therapeut (professionalisering en onderwijs en onderzoek) bijzondere aandacht (kerncompetenties 3, 4, 7, 8).

In de mediuumpresentatie vindt integratie plaats van het persoonlijke en professionele ontwikkelingsproces. De student moet met professionele distantie reflecteren op zijn eigen mediumproces en mediumproducten (kerncompetenties 2, 5).

De examenopdrachten worden door twee docenten beoordeeld. Bij de beoordeling van het CWS wordt bovendien de opdrachtgever vanuit het werkveld betrokken. CWS-docenten worden getraind in de cursus onderzoeksvaardigheden. Om tot eenduidige normeringen te komen zijn er onderlinge besprekingen.

Het panel heeft de drie genoemde afstudeerproducten van vijftien afgestudeerden bestudeerd. Vier afgestudeerden zijn door de opleiding geselecteerd, elf door het panel. De afstudeerproducten zijn uitvoerig besproken met afgestudeerden zelf en met de interne en externe beoordelaars ervan. Voorts heeft het panel enkele mediuumpresentaties bijgewoond. Het panel komt tot het oordeel dat alle vijftien afgestudeerden voldoen aan het bachelorniveau, zij het dat twee ervan het niveau maar net halen. Het panel heeft de producten beoordeeld aan de hand van vijf criteria, te weten: de probleemstelling, de gebruikte methode, de uitvoering, het resultaat en de beoordeling door de opleiding. De producten laten volgens het panel zien dat de afgestudeerden in voldoende mate in staat zijn een probleemstelling te benoemen, een methode van aanpak te bepalen, activiteiten volgens deze methode uit te voeren en te bepalen tot welk resultaat dit leidt. De mate waarin de studenten in staat zijn deze handelwijze expliciet en systematisch te verwoorden verschilt per student. De aanpak is echter wel steeds herkenbaar. In de onderzoeksverslagen (CWS) zijn de probleemstelling en de gebruikte methode soms duidelijk geformuleerd en verantwoord, maar dat is niet altijd het geval. De probleem- en situatieanalyse is vaak wel op een adequate manier weergegeven in het werkplan, dat de student in de voorbereiding van het onderzoek opstelt, maar deze ontbreekt nog al eens in het onderzoeksrapport zelf. In de mediumverantwoording en –presentatie tonen studenten hun persoonlijke ontwikkeling in het medium. Het panel is positief over de presentaties die het heeft gezien. De kwaliteit van het verantwoordingsverslag is wisselend: soms is het systematisch opgebouwd (doel, beschrijving van het proces, conclusie), soms is het meer een procesverslag. De behandelmodules, waarin de student een behandelmethode ontwikkelt met behulp van het medium, laten in de regel een duidelijke opbouw zien. De verantwoording ('rationale') is doorgaans niet erg diepgaand. Het panel ziet hier een overeenkomst met de kwaliteit van de gemaakte methodiek- en stage-opdrachten (zie standaard 2). In het algemeen constateert het panel dat de kwaliteit van de producten van studenten uit de verkorte route beter is dan die uit het volledige programma.

In het gesprek met het panel geven afgestudeerden aan dat ze zich goed voorbereid voelen voor de uitvoering van de therapie met de cliënt. In de opleiding zijn ze daar goed op voorbereid door de stages en middels rollenspelen.

Evaluatieresultaten onder alumni (HBO-Monitor 2008, 2009, 2010) wijzen uit dat zij tevreden zijn over de voorbereiding op de actuele beroepspraktijk en over de inbedding van de opleiding in de beroepspraktijk. De opleiding sluit volgens hen voldoende aan bij de actuele ontwikkelingen in het vakgebied.

Uit contacten met alumni en met het beroepenveld, via het jaarlijkse symposium en via bezoeken aan stage- en andere instellingen, blijkt volgens de Kritische Reflectie tevredenheid over het niveau van de afgestudeerden. Het panel heeft dit niet kunnen verifiëren.

OVERWEGINGEN

De opleiding maakt gebruik van een variëteit van toetsen die aansluiten op de leerdoelen en de leerstof. De beoordelingscriteria zijn uitgewerkt in goede beoordelingsformulieren en zijn herkenbaar afgeleid van de leerdoelen. Er is sprake van een evenwichtige combinatie van individuele en groepsopdrachten. De kaders voor de toetsen zijn vastgelegd in modulublauwdrukken en toetsmatrizen. Docenten werken samen bij het maken van toetsen en zij hebben trainingen gehad op het gebied van toetsing en beoordeling. Na het eerste semester worden de studenten van de verkorte route goed getoetst en beoordeeld op hun kennis en kunde op het eindniveau van het tweede jaar van het vierjarige programma. De verantwoordelijkheid voor de borging van de kwaliteit van de toetsen ligt bij de examencommissie. Deze heeft de kwaliteitsbewaking van de toetsen gedelegeerd aan de toetscommissie. De taak van deze commissie is verbreed van de bewaking van de kwaliteit van de kennistoetsen, dat ze al deed, naar het totale spectrum van toetsen. Het panel stelt vast dat de commissie een goede weg is ingeslagen om aan haar taken uitvoering te geven.

Het panel stelt op basis van de bestudering en bespreking van afstudeerproducten en van het bijwonen van enkele mediumpresentaties vast, dat de studenten het bachelorniveau realiseren. Het maakt een kanttekening bij het vermogen van de studenten om hun handelen expliciet te verantwoorden. Dat kan worden verbeterd. Het panel realiseert zich dat de explicitering daarvan in een vakgebied als de creatieve therapie moeilijk is gezien het belang van de non-verbale aspecten ervan. Het ziet bovendien dat de opleiding de laatste twee jaar aan de methodische kant meer aandacht besteedt, zoals bij standaard 2 is beschreven. Uit evaluaties en gesprekken leidt het panel af dat de afgestudeerden positief zijn over de manier waarop de opleiding hen heeft voorbereid op de actuele beroepspraktijk.

CONCLUSIE

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

3 Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel
1 Beoogde eindkwalificaties	Voldoende
2 Onderwijsleeromgeving	Voldoende
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	Voldoende

Overwegingen en conclusie

Alle drie standaarden worden door het panel als voldoende beoordeeld. Volgens de richtlijnen van de NVAO is het oordeel over de hbo-bacheloropleiding Creatieve Therapie van Stenden Hogeschool **voldoende**.

4 Aanbevelingen

1

Het panel adviseert de opleiding de aandacht voor de ontwikkeling van het methodisch handelen en de expliciete verantwoording daarvan verder in het onderwijs te versterken. Samen met de verdere versteviging van het onderwijs op het gebied van praktijkgericht onderzoek kan dit het niveau van de afgestudeerde creatief therapeut verhogen. Een verdere samenwerking met het lectoraat kan bijdragen aan het inzicht in het effect van therapeutische interventies en kan daarmee de mogelijkheden tot expliciete verantwoording versterken. (standaarden 2 en 3)

2

Het panel adviseert de opleiding het portfolio verder uit te bouwen en het te laten uitmonden in een eindgesprek aan het eind van de opleiding (na de minoren). Op deze wijze kunnen de studenten aan het eind van de studie hun eigen visie tonen op 'wie ze zijn als therapeut' en kunnen ze de verbinding leggen tussen de verschillende studieonderdelen en de drie afstudeerwerkstukken. (standaarden 2 en 3)

5 Bijlagen

Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding

1 Methodisch therapeutisch handelen en reflecteren

De CT'er is in staat om in het kader van behandelen, in voortdurende dialoog met de cliënt (de doelgroep), op cyclische wijze en op basis van systematische reflectie:

- via de inzet van een medium en op andere wijze systematisch relevante informatie te verzamelen; deze informatie te analyseren en een diagnose te stellen;
- op basis hiervan behandeldoelen te formuleren en activiteiten te plannen;
- binnen het kader van de geformuleerde doelen een plan op te stellen;
- en dit behandelen te evalueren op zijn effecten in relatie tot de gestelde doelen en eventueel bij te stellen en te waarderen.

2 Handelen in het medium

De CT'er is in staat tot experimenteren in het medium, kan de therapeutische werking van het medium vertalen en daar anderen over voorlichten. Kan integreren en kan de eigen grenzen aangeven in het medium en hanteren.

3 Conceptueel en normatief handelen

De CT'er is in staat tot het analyseren en integreren van actuele inzichten en (wetenschappelijke) theorieën, die relevant zijn voor zowel het eigen beroepsmatig handelen als het therapeutisch aanbod als het verantwoorden van het eigen beroepsmatig handelen en het therapeutisch aanbod.

4 Communiceren

De CT'er is in staat om mondeling te communiceren, therapeutische (c.q. doelgerelateerde) gesprekken te voeren, schriftelijk te communiceren, situationeel te reageren en is in staat tot non-verbale communicatie (voor dit aspect zie competentieclusters 1 en 2).

5 Zelfhantering

De CT'er is in staat om op een adequate wijze zichzelf te hanteren binnen de gegeven context, door middel van betrekken en distantie door grenzen aan te geven en te hanteren, keuzes te maken op basis van inzicht in de eigen (on)mogelijkheden, zichzelf in stressvolle situaties te hanteren en te reflecteren op deze zelfhantering.

6 *Anticiperen*

De CT'er is in staat tot het voorzien en doorzien van veranderende omstandigheden en/of onverwachte gebeurtenissen, is in staat hierop in te spelen, en kan doelgericht vormgeven aan het eigen handelen op basis van de nieuwe situatie en het achteraf te verantwoorden.

7 *Samenwerken*

De CT'er is in staat om functioneel met anderen samen te werken in multidisciplinaire behandelteams en met collega's uit de eigen organisatie en kan daarmee een bijdrage leveren aan een gemeenschappelijk doel.

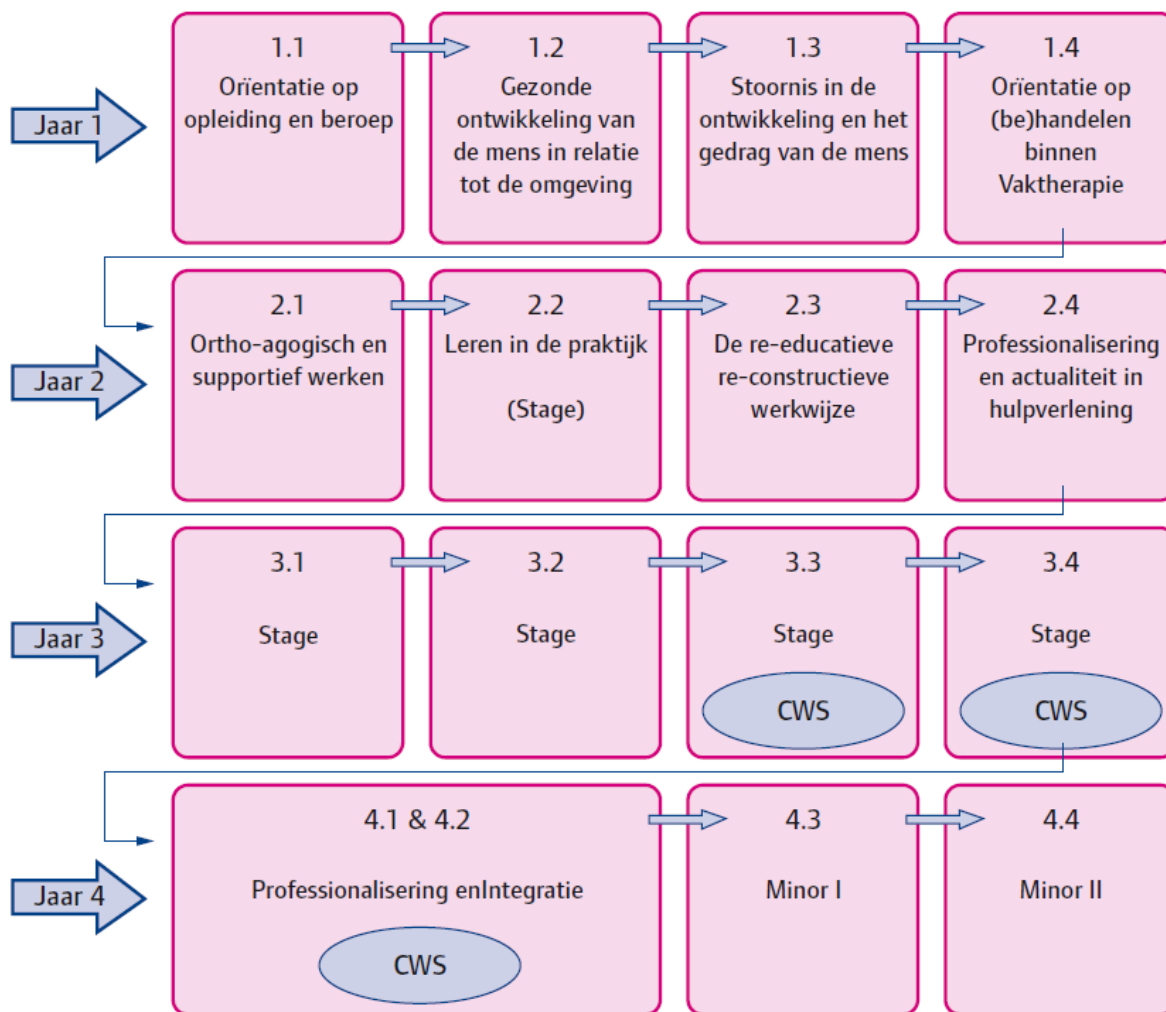
8 *Innoveren*

De CT'er is in staat tot introduceren, inspireren en initiëren -, vanuit een breed maatschappelijk, politiek en economisch bewustzijn -, van nieuwe ideeën, beleid, werkwijzen en toepassingen in het behandelaanbod en het mediumspecifieke handelen. DE CT'er is in staat om - in de context van de beroepsuitoefening - deze vorm te geven in het behandelaanbod, het eigen professioneel handelen en de organisatie, en is tevens in staat deze te implementeren en te evalueren.

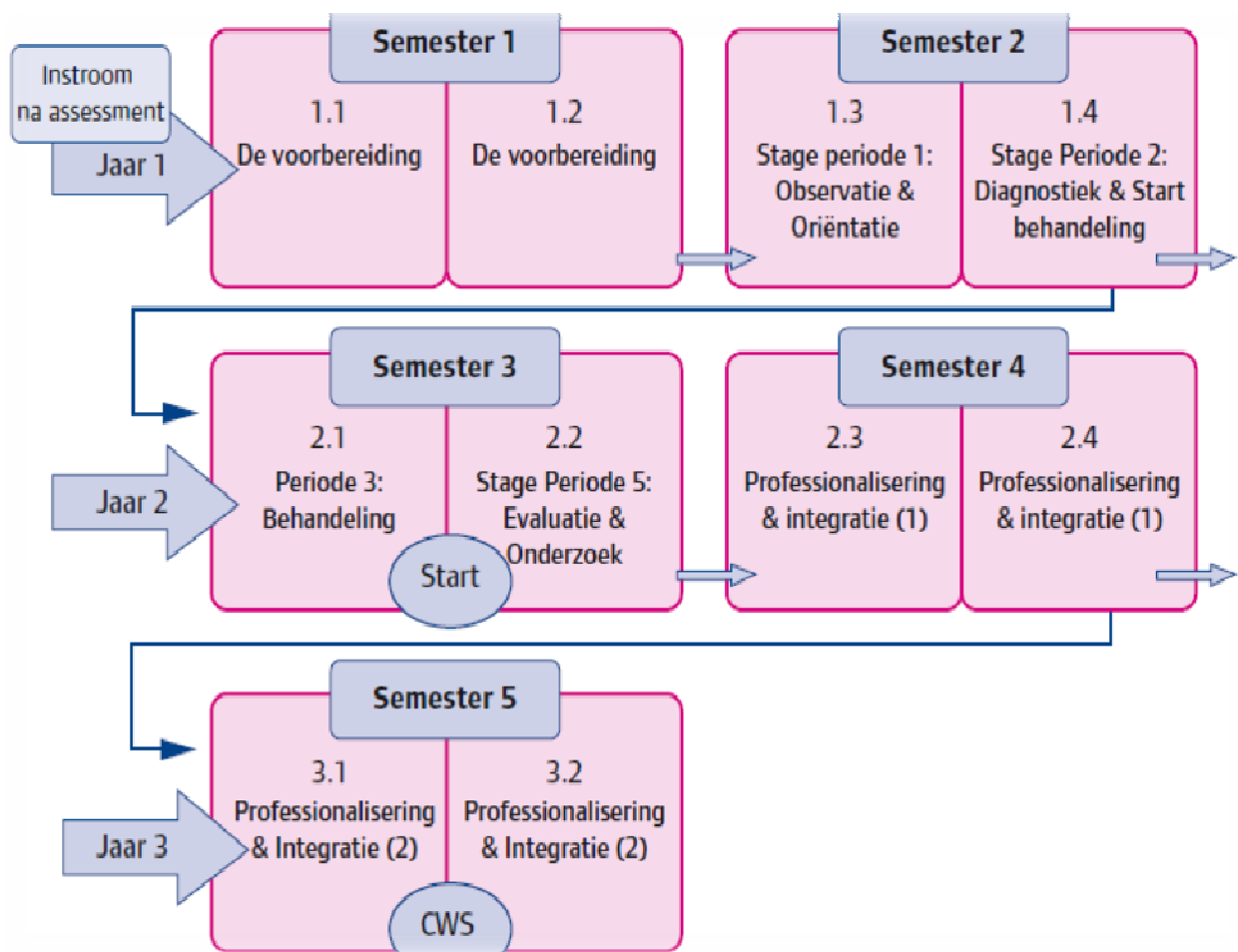
9 *Leiding geven*

De CT'er is in staat om vanuit algemene (beleids)kaders binnen het vaktherapeutisch aanbod collega's aan te sturen, besluiten te nemen die gevolgen hebben voor zowel cliënten, collega's als de organisatie, collega's te coachen en de beleidsuitvoering ten overstaan van anderen te verantwoorden.

Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma

Figuur 1: Overzicht volledig programma

Figuur 2: Overzicht verkort programma

Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris

Mevrouw A. Hensen-Cornelissen Ba, voorzitter

Mevrouw Hensen is ingezet vanwege haar voorzitterscapaciteiten en vanwege haar deskundigheid op het gebied van muziektherapie. Als muziektherapeut heeft zij gewerkt met verstandelijk beperkte mensen die beperkt zijn in hun communicatie, door hen zowel door middel van verbale als non-verbale communicatiemiddelen contact te laten maken met zichzelf en/of hun omgeving. Bovendien heeft mevrouw Hensen onderwijservaring zowel in het middelbaar onderwijs als docent muziek als gastdocent hbo bacheloropleiding Creatieve Therapie. Voor deze visitatie heeft mevrouw Hensen onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is zij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2010-heden	Artez conservatorium te Zwolle: hbo docent muziek deeltijd
2003	Instituut voor Toegepaste Voorlichtingskunde Wageningen: post-hbo communicatie trainer
1990	Hogeschool Nijmegen: hbo mens en maatschappij wetenschappen; creatieve therapie muziek
1984	Lorentz scholengemeenschap Arnhem: havo

Werkervaring:

2010-heden	Helicon Groen Den Bosch: Docent muziek; muziek onderwijs aan onderbouw vmbo
2009-2010	NovadiC-Kentron Breda: Muziektherapeut in een verslavingskliniek
2008-2009	Lingeborgh College Geldermalsen: Docent muziek; Muziek onderwijs aan onderbouw vmbo/havo/vwo
2008-2011	Eigen bedrijf (zzp) Hensen training en coaching, Communicatie trainingen gericht op persoonlijke ontwikkeling
Sinds 2009	zzp Hensen Muziektherapie; Muziektherapiepraktijk. Gericht op cliënten uit de GGZ.
2008-2010	dirigent van het Just voor Fun koor te Wageningen
1991-2008	Stichting De Driestroom Elst: Muziektherapeut verstandelijk beperkte mensen / Coaching groepsleiding, kennisoverdracht methodiek en praktisch handelen met muziek / Werkbegeleider HBO-studenten (stage en afstudeer onderzoek)
1998-2003	't Venster Wageningen: Docent / coördinator muziek
1991-1996	dirigent van het "1 mei Koor Wageningen"
1990-1995	Bartiméushage Doorn: Muziektherapeut blinde verstandelijk beperkte mensen
1990-1992	Dagopvang voor Ouderen Wageningen: Muziektherapeut dementerende ouderen

Overig:

2009	Lid accreditatieteam Hogeschool Artez - muziektherapie als werkvelddeskundige
2009	Hogeschool Arnhem Nijmegen (hbo) Assessor als werkvelddeskundige, mede-beoordelaar van examens van studenten muziektherapie HAN.
2007-2010	Nederlandse Vereniging voor Muziek Therapie (NVvMT) Utrecht: bestuursvoorzitter
2006	Handboek Muziektherapie: co-auteur
2004-2006	Stichting De Driestroom Elst: voorzitter Expertise Centrum
2003	Stichting De Driestroom Elst: co-auteur interne notitie "Muziek en Therapie"

- 2001-2002 Hogeschool Arnhem-Nijmegen: gastdocent 1e en 2e jaar studenten Creatieve Therapie. Werkveldoriëntatie; beeldvorming gehandicaptenzorg met accent op ontwikkelingspsychologie, pathologie, didactiek en methodiek.
- 1995-2007 Stichting De Driestroom Elst: voorzitter vakgroep muziektherapie

Mevrouw J.M. Verhoeven Ma

Mevrouw Verhoeven is ingezet als panellid vanwege haar onderwijsdeskundigheid en haar domeindeskundigheid. Zij werkt sinds 2004 als docent/supervisor in het hoger onderwijs en is daarbij vanaf het begin bezig met kwaliteitsverbetering en onderwijsvernieuwing binnen de opleiding Psychomotorische Therapie. Daarnaast geeft zij bijscholing aan vaktherapeuten op het Rino en werkt zij momenteel als begeleidingskundige en docenttrainer aan onderwijsontwikkeltrajecten binnen diverse opleidingen van Christelijke Hogeschool Windesheim. Over domeindeskundigheid beschikt mevrouw Verhoeven doordat zij zelf als beeldend therapeut is en werkzaam was en is in diverse werkvelden van de GGZ. Zij werkt als redactielid van het Tijdschrift voor Begeleidingskunde, Supervisie & Coaching. Voor deze visitatie is mevrouw Verhoeven individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

- 2008 – 2010 master begeleidingskunde, transfergroep Rotterdam
- 2001 – 2003 supervisor vaktherapie opleiding, Hogeschool Windesheim
- 1984 – 1988 HBO opleiding creatieve therapie beeldend, Jelburg, Baarn

Werkervaring:

- 2004 – heden Geven van nascholingscursus 'doelgericht werken in de vaktherapie' en 'profileer....profiteer !' bij Rino Amsterdam
- 2004 – heden docent/supervisor (SLB coordinator) PMT-opleiding (Psychomotorische Therapie en bewegingsagogie) en begeleidingskundige voor de Corporate Academy van Hogeschool Windesheim
- 2003 – heden behandelen van patiënten en begeleiden van supervisanten in vrijgevestigde praktijk voor beeldende therapie en supervisie/coaching.
- 2001 – 2005 Werkzaam als beeldend therapeute op de Kinder & Jeugd afdeling van Rintveld-Eetstoornissen (per 01.01.2005 Altrecht, voorheen zorglijn Kinder en jeugd, UMC-Utrecht)
- 2001 Invalwerk als beeldend therapeute in orthopedagogisch centrum O.G.Heldring te Zetten. Individuele beeldende therapie voor jongeren tussen de 12 - 18 jaar.
- 1989 – 2001 Beeldend therapeute psychotherapeutisch centrum 'de Plataan' te Hilversum, subteam behandeling slachtoffers seksueel geweld en subteam behandeling borderline-persoonlijkheidsstoornis patiënten.
- 1992 – 1993 Opstarten en vormgeven van creatieve therapie beeldend op de behandelafdeling van 'het Lloyd'; Rijksinstituut voor jongens van 12 – 21 jaar met TBS of BB, Amsterdam (individueel of in klein groepsverband)

Overig:

- 2010 Handelsonderzoek naar problemen van studenten in overgang van hogeschool naar beroepspraktijk (transitie, transfer en transformatieproblemen)

Mevrouw N. Carter-Deekens

Mevrouw Carter-Deekens is ingezet vanwege haar deskundigheid op het gebied van creatieve therapie drama. Zij heeft een eigen praktijk in kindtherapie en ouderbegeleiding. Zij heeft de methodes 'verhalen maken met een kind' en 'Trots op mezelf!' ontwikkeld. Daarnaast heeft zij workshops verzorgd aan de hbo bacheloropleiding Creatieve Therapie aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen en is zij betrokken geweest bij de beroepsvereniging. Voor deze visitatie heeft mevrouw Carter-Deekens onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is zij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1989-1995	HAVO
1995-1999	Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, creatieve therapie drama
2001-2005	Cursussen RINO: gezinsdiagnostiek/opvoedondersteuning
2007-2008	Interactie-academie te Antwerpen (2 jarige opleiding): ontwikkelingsbegeleiding en opvoedondersteuning (systeemtheorie); en cursus ' seksueel misbruik en geweld in het gezin'
2010-2011	Cursus ' herkennen non verbale signalen middels video-analyse' (geaccrediteerd door FVB)
2011	Cursus familie-opstellingen met als doel in individuele settingen te werken met familie-opstellingen
2011-2012	Vervolg op vorige cursus: behandelmethodes n.a.v. Barry Goodfield-methode (accreditatie in aanvraag)

Werkervaring:

1999-2000	Skilerares kinderen in Oostenrijk en begeleiden van speelkamer in Hotel Alber
2000-2001	Groepsleidster op De Hondsborg (nu La Salle) (2 x 4 maanden) Groepsleidster op Herlaarhof (kinder en jeugdpsichiatrie) (1 x 4 maanden) Dramatherapeute op Herlaarhof (zelfde periode als groepsleidster/dubbele functie) Dramatherapeute op Kentron Tilburg (verslavingszorg volwassenen) 1 jaar
2001-heden	Infero: eigen praktijk kindtherapie en ouderbegeleiding

Panellid student mevrouw H.R. Haasjes

Mevrouw Haasjes is ingezet als studentpanellid. Zij is afgestudeerd beeldend therapeut aan een andere instelling en was tijdens haar studie lid van de opleidingscommissie Creatieve Therapie en van de gemeenschappelijke opleidingscommissie Social Work en OC Breed. Zij is representatief voor de primaire doelgroep van opleiding en beschikt over studentgebonden deskundigheden met betrekking tot de studielast, de onderwijsaanpak, de voorzieningen en de kwaliteitszorg bij opleidingen in het domein. Voor deze visitatie is mevrouw Haasjes individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2000 – 2006	Gymnasium – Roelof van Echten college te Hoogeveen (diploma).
2006 – 2010	Opleiding Creatieve Therapie – HU Utrecht – Cum Laude afgestudeerd.

Werkervaring:

2006 – 2007	Stage bij Stichting Philadelphia – Locatie 'de Vink' te Maarn.
2007 – 2010	Actief in opleidingscommissie Creatieve Therapie, 1,5 jaar als secretaris.
2007 – 2008	Stage in het speciaal basisonderwijs op SBO de Rank te Almelo.
2008 – 2009	Stage in de interculturele psychiatrie bij i-psy Amsterdam en Duivendrecht.
2009	Studentlid in visitatiepanels van de NQA, voor de opleidingen Creatieve Therapie aan de HAN in Nijmegen en de HZ in Heerlen.
2009 – 2010	Buitenlandstage Pantang Psychiatric Hospital in Accra, Ghana. (duur 5 maanden).
2010	Afstudeerstage in de interculturele psychiatrie bij i-psy Amsterdam en Duivendrecht.
2010 – 2011	Ambulant begeleider bij Zonnehuizen, Heliant, voor kinderen met een pgb.
2010 – 2011	Uitzendkracht kinderopvang bij Creyf's uitzendbureau.
2010 – 2011	Secretaris bestuur vereniging MUST (Medezeggenschap Utrechtse Studenten).
2011 – 2012	Secretaris bestuur LSVb (Landelijke Studenten Vakbond).

De heer drs. L.S. van der Veen

De heer Van der Veen is ingezet als NQA-auditor. De heer Van der Veen heeft vele jaren ervaring met visiteren in het hoger onderwijs en heeft auditdeskundigheid op grond van deze werkervaring en op grond van auditcursussen gevolgd bij Lloyd's. De heer Van der Veen heeft in het najaar van 2010 deelgenomen aan de training van de NVAO en is gecertificeerd secretaris.

Opleiding:

1971 – 1980	Sociale Wetenschappen, doctoraal Andragogie, Rijksuniversiteit Groningen
1993 – 1997	Filosofie, Universiteit Utrecht

Cursussen:

1988 – 2003	Diverse opleidingen en cursussen op het gebied van onderwijs, auditing, management en organisatie, informatica.
-------------	---

Werkervaring:

1976 – 1977	RUG: student-assistent Pedagogische en Andragogische Wetenschappen
1978 – 1979	RUG: student-assistent Interdisciplinaire Onderwijskunde
1979 – 1980	Gemeente Hoevelaken: beleidsmedewerker
1980 – 1983	Provincie Zeeland: projectleider provinciaal samenwerkingsproject kunstzinnige vorming en amateuristische kunstbeoefening
1983 – 1985	Landelijk Ondersteuningsinstituut Kunstzinnige Vorming: projectmedewerker PABO
1986 – 1990	Zeeuws Steunpunt Volwasseneneducatie: adviseur educatie en organisatie
1991 – 1994	Regionaal Educatief Centrum Zeeuwsch-Vlaanderen: adviseur educatie en organisatie
1995 – 1997	Regionaal Opleidingencentrum Westerschelde: stafmedewerker
2000 – 2003	HBO-raad: beleidsmedewerker kwaliteitszorg
2004 – heden	NQA: senior auditor/adviseur

Bijlage 4: Bezoekprogramma

Programma Visitatie Creatieve Therapie **Woensdag 14 december 201**

Stenden
meetingu

conferences & events office

Panel

Tijd	Activiteit	Locatie
13.00 – 13.15	Ontvangst panel	Lobby Stenden University Hotel
13.15 – 16.00	Lunch panel en voorbereiding panel en materiaalbestudering	Ontmoetingscentrum
16.00 – 16.30	Inloopspreekuur en rondleiding door Marin Zorgdrager en Sanne Assman	Ontmoetingscentrum
16.30 – 18.00	Vorbereiding panel en materiaalbestudering	Ontmoetingscentrum
18.00	Diner panel	Centrum Leeuwarden
Stenden meeting u		<i>The Art of Organizing</i>

Programma Visitatie Creatieve Therapie
Donderdag 15 december 2011

Stenden
meetingu

conferences & events office

Panel

Tijd	Activiteit	Locatie
08.20	Vorbereiding dag door panel	Ontmoetingscentrum
08.30 – 9.30	Presentaties eindproducten door groep 1: 2 net-afgestudeerden en 1 afstuderende muziek Groep 3: Beoordelaars/begeleiders zullen hierbij aanwezig zijn.	Lokaal 0.67
09.30 – 10.15	Gesprek met groep 2: 4 net-afgestudeerden, 2 studenten in de afstudeerfase (waaronder de afstuderende muziek) en 2 alumni	Ontmoetingscentrum
10.30 – 11.15	Gesprek met groep 3: de beoordelaars / begeleiders (intern en extern) van de 4 net-afgestudeerden	Ontmoetingscentrum
11.30 – 12.15	Gesprek met groep 4: studenten propedeuse en hoofdfase (8, gespreid naar studiejaar en over de richtingen)	Ontmoetingscentrum
12.15 – 13.00	Lunchpauze / intern overleg	Ontmoetingscentrum
13.00 – 13.45	Gesprek met groep 5: docenten, incl. lector	Ontmoetingscentrum
14.00 – 14.45	1 ^e gesprek groep 6: opleidingsmanagement	Ontmoetingscentrum
15.00 – 15.45	Gesprek met groep 7: Examencie/Curriculumcie/ Opleidingscie	Ontmoetingscentrum
15.45 – 17.15	Intern overleg beoordelingen	Ontmoetingscentrum
16.00	Warm hapje	Ontmoetingscentrum
17.15 – 17.45	2 ^e gesprek groep 6: opleidingsmanagement Incl. terugkoppeling aan management	Ontmoetingscentrum
17.45 – 18.00	Afsluiting / globale terugkoppeling plenair	Ontmoetingscentrum
18.00 – 19.00	Afsluitende borrel	Bar.NL

Stenden meeting u

The Art of Organizing

Deelnemers Visitatie Creatieve Therapie
Woensdag 14 december 2011

Rondleiders Marin Zorgdrager
Sanne Assmann

Donderdag 15 december 2011

Groep 1	Naam	Richting	CT Begeleiders			
Presentaties	Sanneke Gerkes	Voltijd Drama	Medium	Methodiek	CWS Intern	Extern
	Sven Edthofer	Voltijd Beeldend	Carina Visser	Carina Visser	Carina Visser	Joke Falter
	Wico Jansma	Verkort Muziek	Ineke Boschloo	Sjaak Sophie	Mimy ter Braak	Astrid Didwizsus
		Ook aanwezig:	Remi Adriaansz	Remi Adriaansz	nvt	nvt
			Alie Schokker, Head of School Janneke Kingma: inleiding en begeleiding			

Groep 2	Naam	Functie en Vakgebied	Bijzonderheden
4 Laureaten, 2 studenten In de afstudeerfase, 2 alumni	Sanne Weijnans	Voltijd Beeldend	Afstudeerfase
	Wico Jansma	Verkort Muziek	Afstudeerfase
	Sven Edthofer	Voltijd Beeldend	Laureaat (= net-afgestudeerde)
	Dieuwke Greidanus	Voltijd Drama	Laureaat
	Sanneke Gerkes	Voltijd Drama	Laureaat
	Doretta Koolstra	Verkort Beeldend	Laureaat
	Lianne Boer	Voltijd Drama	Alumna, activiteitenbegeleidster / groepsleidster Stichting Zorggroep Tellens
	Nima Roomez Khaksari	Verkort beeldend	Alumnus, beeldend therapeut GGZ Drenthe

Groep 3	Naam	Functie en Vakgebied	Bijzonderheden
Begeleiders van de laureaten			
Intern	Carina Visser	Begeleider Sanneke Gerkes en Dieuwke Greidanus / medium en methodiek,	en CWS Sanneke
	Ineke Boschloo	Begeleider Doretta Koolstra en Sven Edthofer	medium
	Sjaak Sophie	Begeleider en Sven Edthofer	methodiek
	Klasien van der Deen	Begeleider Doretta Koolstra	CWS
	Martine Bootsma	CWS-coördinator	
Extern	Joke Falter	Begeleider Sanneke Gerkes	Internationale stagebetrekkingen
	Haitske Dijkstra	Begeleider Doretta Koolstra	Organisatie Jeugdhulp
	Astrid Didwizsus	Begeleider Sven Edthofer	dagkliniek Bad Belzig Berlin (tolk hierbij: Carlo Tluste)

Groep 4	Naam	Richting	Bijzonderheden
Studenten propedeuse en hoofdfase (9)	Floor Klaverkamp	Voltijd Beeldend	Jaar 1
	Klaas-Herman Duursema	Voltijd Drama	Jaar 3
	Marin Zorgdrager	Voltijd Beeldend	Jaar 3
	Sanne Assmann	Voltijd Beeldend	Jaar 2
	Kim ten Hoeve	Voltijd Beeldend	Jaar 3
	Ilsje Merk	Verkort Muziek	Jaar 2
	Mario Kristmann	Voltijd Drama	Jaar 2
	Anjet van der Wijk	Verkort Beeldend	Jaar 2
	Milaike van Otterloo	Voltijd Beeldend	Jaar 3 Lid Stura

Groep 5	Naam	Functie	Bijzonderheden
Docenten	Hanneke Beers	Voltijd Drama	Moduulcoördinator 1 ^e jaar, Project Bouwstenen, tevens eigen praktijk dramatherapie
	Mimy ter Braak	Voltijd & Verkort Beeldend	Methodiek 1 ^e jaar en VR, Medium 1 ^e jaar, Supervisor. CWS, tevens werkzaam in Univ. Centrum Psychiatrie te Groningen
	Celine Schweizer	Voltijd Beeldend	Medium 2 ^e jaar, CWS, Supervisor, Contacten Internationaal, lid kenniskring, promotietraject
	Joke Falter	Voltijd Verkort Drama	Coördinatie Verkort Drama Medium 2 ^e jaar / eigen praktijk
	Ton Turkenburg	Verkort Muziek	Coördinatie Verkort Muziek Supervisor, PGO, CWS
	Hannie van der Gijp	Voltijd Methodiek	Coördinatie stages, CWS
	Ineke Boschloo	Voltijd & Verkort Beeldend	Moduulcoördinator minor Beeldende Praktijken. Medium docent
	Marinus Spreen	Lector School of Social	CWS Work

Groep 6	Naam	Functie	Bijzonderheden
Management Team	Alie Schokker Roland Kuipers Wietske Wiersma	Head of School Academic dean SWAT teamlid CT	SPH & CT SPH & CT voormalig teamleider CT
Groep 7	Naam	Functie	Bijzonderheden
Cuco/ Examencie	Jan van der Zwaag Sjaak Sophie Hanneke Beers Wietske Wiersma Rommy Schaap	lid Opleidingscie / lid Toetscie Curriculumcommissie Curriculumcommissie lid Examencommissie / voormalig Teamleider CT voorzitter Examencommissie	

Bijlage 5: Bestudeerde documenten

Addendum Onderwijsbeleidsdocument CT, 2011
Afstudeerenquête 2010
Beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs, NVAO, 2010
Blauwdrukken
Bijlage overzicht gastdocenten, opgenomen in HRM-notitie CT
CWS gids CT
CWS-onderzoek, 2011
Divers en Dragend, visiekader opleiding Creatieve Therapie, 2010
Effectiviteit van complementaire zorginterventies, ZonMw, 2011
Grenzen aan grenzen, Beleidsplan CHN handicap & studie 2007-2010
HRM-notitie CT, 2011
Internationaliseringsnotitie CT
Kader Integraal Toetsbeleid, Stenden Hogeschool, 2008
Kwaliteit in verscheidenheid, Strategische Agenda HO, Onderzoek en Wetenschap, OCW 2011
Landelijk Opleidingsprofiel Creatieve Therapie, 2009
Literatuurlijst CT
New University, strategieplan 2008-2012, Stenden Hogeschool, 2008
Notitie Contacturen CT, 2011
Notitie Decanaat, 2011
Notitie Rendementen CT, 2011
Notitie Studenttevredenheid CT: Bundeling van de gegevens uit de NSE 2009, 2010, 2011,
HBO-Monitor, onderzoek onder alumni en eigen evaluaties
HRM-notitie CT, 2011
Notulen RvA
OER (Studiegids CT 2010-2011, deel 2, p. 49)
Onderwijsbeleidsdocument Creatieve Therapie, 2007
Overzicht contacten met werkveld
Overzicht stage-instellingen CT
Overzicht teambijeenkomsten
Plan van Aanpak Coursedocument
Plan van aanpak NHL en Stenden, dd. 20 september 2011
Plan van aanpak toetscommissie
Plan van aanpak voortgangstoets
Profiel van de vaktherapeutische beroepen
Profilering Agogisch Domein (PAD), 2003
Protocol Examencommissie 2007/2008, werkgroep OER, S, Polak, M. Pillen en A. van der Wal, 2007
Selectieprocedure VR CT
Stagegids CT
Strategische agenda voor het hoger onderwijs, onderzoek en wetenschapsbeleid (rapport commissie Rinnooy Kan) van november 2007
Toetsen en Beoordelen, Concretisering Kader Integraal Toetsbeleid, Stenden Hogeschool, 2010
Vele takken, één stam, een kader voor de sociaal-agogische opleidingen, HSAO, 2008
Verslag studiedag toetsing, februari 2011
Visitatie Lectoraat Social Work and Arts Therapies, Hobéon, 2011
Wereldwijd Onderwijs, Stenden Hogeschool, 2009
ZER Lectoraat Social Work and Arts Therapies, M. Spreen, 2011

Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

Hieronder een overzicht van de studenten van wie het panel de afstudeerwerken heeft bestudeerd. Conform de regels van de NVAO zijn alleen de studentnummers opgenomen.

71875
21504
73631
64008
58770
59253
59260
80208
81724
73020
70379
61807
69350
72205
64441

Bijlage 7: Verklaring van correctheid en volledigheid

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de

Opleiding: Creatieve Therapie Stenden

Instelling: Stenden Hogeschool

Visitatiedatum: 14 en 15 december 2011

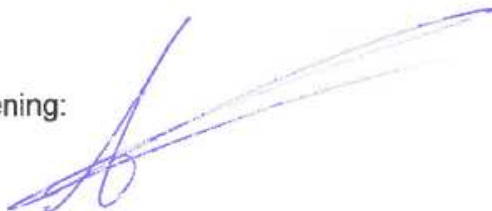
Ondergetekende: *Alie Sondus*

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: Head of School Social Work and arts Therapies

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, *waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan*, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

Datum: *1 november 2011*